

Beeld van betekenis

FOTO'S DIE ANDERE FOTOGRAFEN HEBBEN GEÏNSPIREERD

We vroegen negen fotografen en één fotografinduo een beeld of oeuvre te noemen dat hen geïnspireerd of geraakt heeft, of dat ze gewoon mooi vinden. Tien keuzes met een korte uitleg waarom.

■ Zelfportret, Marnixbad, 1991. © Rineke Dijkstra

Ananda van der Pluijm

"Ik heb voor deze foto gekozen omdat die me heeft laten zien hoe je je eigen kwetsbaarheid tot je kracht kunt maken. Begin jaren negentig was Rineke Dijkstra voor de revalidatie van haar gebroken heup regelmatig in het zwembad. Op een bepaald moment, uitgeput van het zwemmen en met rode ogen door de chloor, zag ze zichzelf in de spiegel en maakte ze dit zelfportret. Hierna maakte ze steeds foto's van haar eigen spiegelbeeld, en dat vind ik een hele mooie benadering van het fenomeen portret. Toen ik in 2007 het Guillain-Barré-syndroom (een spierziekte, red.) kreeg, besloot ik op een gegeven moment om te gaan fotograferen om weer contact te maken – mezelf te laten zien in anderen. Haar werk inspireerde me hierbij: de kracht, herkenbaarheid, kwetsbaarheid en eerlijkheid."

■ www.anandavanderpluijm.nl

■ Nick Cave. © Anton Corbijn

Lilith

"Het is voor mij eigenlijk onmogelijk om slechts één foto van Anton Corbijn aan te wijzen die me inspireert. Het is het totaalpakket dat ik bewonder. De man, de fotograaf, zijn bescheidenheid, zijn eigengereidheid, zijn toewijding, zijn passie, zijn oog voor zowel het onderwerp als de achtergrond, zijn werkwijze, zijn perfectionisme, zijn vette zwart-witbeelden, het gevoel dat hij met zijn foto's oproept, zijn films – met name *Control*... Deze foto van Nick Cave heb ik uitgekozen omdat ik mezelf erin herken, net zoals ik mezelf herken in de gedrevenheid van Anton Corbijn."

■ www.lilithlove.eu
■ www.antoncorbijn.com

Tish's Baby Shower, 2008. © Dana Lixenberg

Robin de Puy

© Peter van Vendeloo

www.robindepuy.com
www.danalixenberg.com

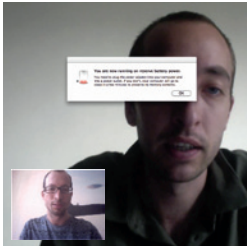
“Ik word altijd enorm geraakt door de portretten van Dana Lixenberg. Ze laten de mens als zichzelf zien: zonder poespas, zonder vooroordelen. Daarnaast vind ik haar *stills* ook erg sterk. Ik heb een foto uit de serie *Imperial Courts* gekozen. Ik twijfelde tussen een van haar portretten of dit beeld zonder mensen. Soms zegt een foto zonder mensen méér over de mens dan een foto waarbij je wél iemand te zien krijgt. Dit beeld is daar, naar mijn idee, een goed voorbeeld van. Die tralies voor de ramen, in tegenstelling tot die vrolijke ballonnen die ritmisch in de lucht hangen; de vele stoeltjes, nog netjes geordend – het voelt heel surrealistisch, alsof de gehele setting misplaatst is. De tegenstellingen zorgen voor een voelbare, niet te plaatsen spanning. Prachtig beeld uit een prachtige serie!”

“De portretten van Dana Lixenberg laten de mens als zichzelf zien: zonder poespas, zonder vooroordelen.”

Broken Fall (Organic), 1971. Silver gelatin print, 18 x 25 inches (45,72 x 63,5 cm).
© Bas Jan Ader. Courtesy of Mary Sue Ader-Andersen, The Bas Jan Ader Estate and Patrick Painter Editions

Wassink Lundgren
Thijs groot Wassink en Ruben Lundgren

www.wassinklundgren.com
www.basjanader.com

Thijs, uit naam van beiden: “*Broken Fall* is een korte film waarin Bas Jan Ader aan een boomtak hangt tot hij zijn grip verliest – of de tak afbreekt – en hij naar beneden valt. In eerste instantie lijken de films, foto’s, performances en installaties van Bas Jan Ader komisch, maar uiteindelijk zijn ze toch vooral treurig. En hopeloos romantisch ook. In veel van zijn werken is hijzelf te zien op het moment dat hij de controle verliest: hij valt van zijn dak, rijdt met een fiets in de gracht of laat een steen boven op een lamp vallen. En wanneer hij niet bezig is met vallen, huilt hij meer dan drie minuten voor de camera, maar is té verdrietig om te vertellen wat er nu eigenlijk aan de hand is (*I’m Too Sad To Tell You*, 1971). Ik zag zijn werk voor het eerst toen ik in Utrecht studeerde en voelde me sterk aangetrokken door de esthetiek van die tijd en de conceptuele manier van werken. Maar wat nóg intrigerender was, was dat Bas Jan Ader tijdens het maken van zijn laatste werk

In Search of the Miraculous spoorloos was verdwenen. In 1975 vertrok hij vanuit Amerika in een minuscule zeilbootje richting Nederland. Het feit dat hij nooit is aangekomen, maakt hem zélf tot zijn werk. Plotseling staan alle eerdere werken in het licht van zijn tragische dood, en is het ‘falen’ in zijn werk niet zomaar een mooi gekozen onderwerp, maar iets waaraan hij zijn leven heeft gegeven.” “Qua dramatiek en romantische toon staat zijn werk mijlenver af van het werk dat Ruben en ik maken. Maar de melancholie is mij persoonlijk niet vreemd, en de eerlijkheid van zijn zoektocht in zijn werk is iets wat Ruben en ik tijdens het maken van ons eigen werk altijd scherp in de gaten houden. Dat is misschien de link met ons eigen werk: dat we uiteindelijk proberen om op een zo eerlijk mogelijke manier werk te maken – werk dat volledig strookt met je persoonlijke zoektocht in het leven –, en dat Bas Jan Ader daar het ultieme voorbeeld van is.”

■ Stiff City, 2005. Bestikte foto, 29,7 x 29,7 cm. Particuliere collectie, New York. © Berend Strik

Berend Strik

■ www.berendstrik.nl

“Ik was 24 toen ik in 1984 mijn vaders erfenis kreeg. Deze bestond uit een hoeveelheid geld en een setje van vijftig ‘6 bij 6’ zwart-witnegatieven. Het merendeel met mijn moeder als onderwerp. Foto’s die gingen over hun prille jeugdliefde. Sommige negatieven waren gedeeltelijk overbelicht en scheef gekaderd. Op een enkele ontbrak zelfs het hoofd van mijn moeder. Deze negatieven vormden mijn basis voor een serie die ik tussen 2003 tot 2008 maakte over ‘de moeder’. Een lastig onderwerp, dat het risico heeft om volstrekt sentimenteel te worden.”
 “Voor dit artikel kies ik een negatief uit dat mijn

moeder afbeeldt. De foto is genomen vanuit een hoger gelegen positie. Zij loopt een straat over en de foto is bewogen. De strepen op de modderige straat tonen de sporen van auto’s. De donkere delen van de foto zijn door mij bestikt met garen.”
 “Mijn uitgangspunt is dat een foto slechts het begin is van een kunstwerk. Wanneer je extra lagen aanbrengt op een foto, krijg je een andere realiteit. De toegevoegde materialen reageren op de foto of proberen bepaalde visuele aspecten te versterken. Dit kan leiden naar een ander perspectief van het lezen van een beeld.”

© Fotostudio Merkelbach / Stadsarchief Amsterdam

Eddo Hartmann

■ www.eddohartmann.nl
 ■ www.redeenportret.nl

“De opnames van de etalagepoppen zijn gemaakt door Fotostudio Merkelbach in Amsterdam. Ik kende een aantal van deze opnames al van langer geleden, maar afgelopen jaar was er in het Stadsarchief in Amsterdam een mooie overzichtstentoonstelling te zien van deze studio. Sinds de oprichting was Fotostudio Merkelbach zeer succesvol. Tussen 1913 en 1969 kwamen bekende en onbekende Nederlanders naar de vestiging boven het modepaleis Hirsch & Co aan het Leidseplein om zich te laten vereeuwigen. Het Merkelbach-archief vormt hierdoor een bijzondere afspiegeling van de maatschappij uit deze periode.”

“De foto’s van de poppen vielen mij direct op omdat dit – zeker voor die tijd: begin jaren veertig – niet echt een alledaags onderwerp is. Ze zijn prachtig uitgelicht volgens een echte klassieke ‘Hollywoodmanier’, waar zichtbaar veel tijd aan is besteed. De etalagefiguren zijn geheel volgens de laatste mode vormgegeven, en ogen hierdoor eerder als een art-deco-illustratie of een onderdeel van een Fritz Lang-film (*Metropolis*) dan als een realistische weergave van een mens...”

Krasnoyarsk, Russia, 2000, Camp 27 (uit de serie 'Zona'). © Carl De Keyzer

Nick Hannes

www.nickhannes.be
www.carldekeyzer.com

“Dit is een van de krachtigste beelden uit *Zona*, Carl De Keyzers boek over de Siberische gevangenkampen. Met een minimum aan beeldelementen wordt de essentie van gevangenschap uitgedrukt: tegen een idyllisch natuurfereel, dat een gevoel van vrijheid oproept, verstoppen twee gedetineerden hun gezicht voor de fotograaf. Op de tafel achteraan liggen hompen droog brood; vooraan een stapel metalen kommen en etensresten. De slappe dennen-takjes in het bokaaltje zijn bedoeld als decoratie, maar maken het geheel nóg mistroostiger. Ze stellen niets voor in vergelijking met het onbereikbare, illusoire landschap op de muur.”
“Carl maakt geen hapklare foto’s. Zijn foto’s zijn gelaagd en dubbelzinnig, en laten ruimte voor interpretatie. Ze vragen tijd om gelezen te

worden. Carl maakt vaak gebruik van symbolen, referenties en metaforen die het beeld verrijken en visuele connotaties oproepen. In zijn werk voel je de polsslag van de tijd. Geen romantiek of nostalgie, noch exotisme. Wel ironie, een vleugje surrealisme en ‘theatraliteit’. Context is belangrijk: meer dan over het individu heeft Carl het over een systeem – over de manier waarop een samenleving wordt georganiseerd, wordt vormgegeven. Om deze redenen voel ik een sterke affiniteit met het werk van Carl De Keyzer.”

El Salvador, 30-03-1980. Begrafenis van de vermoorde aartsbisschop Romero. De menigte wordt beschoten. © Koen Wessing / Hollandse Hoogte

Teun Voeten

www.teunvoeten.com

“Toen ik net begon met fotograferen, had ik geen idee welke kant ik op wilde. Ik had het geluk het vak in de praktijk te leren van mijn oom, architectuurfotograaf Sybolt Voeten. Ik was gewoon gegrepen door de magie van de gevoelige plaat en deed veel straatfotografie en portretten. Ik hield van Robert Mapplethorpe, maar ook van Diane Arbus. Van iemand als Robert Capa had ik nog nooit gehoord.”
“Toen ik culturele antropologie ging studeren, specialisatie Latijns-Amerika, kwam ik al snel in aanraking met het werk van Koen Wessing. En ik koesterde een grote bewondering voor hem. Ik interviewde hem ooit voor het tijdschrift van onze faculteit, en ik kwam hem weer tegen toen ik in 1990 in Nicaragua een talencursus Spaans deed. Het was tijdens de belangrijke verkiezingen die de

sandinisten verloren, en Wessing legde die uitvoerig vast. Voor mij was het mijn eerste echte foto-reportage, en Wessing was de eerste echte fotjournalist die ik leerde kennen. Hij heeft me enorm geïnspireerd om naar conflictgebieden af te reizen. Zijn ongelooflijke gevoel voor esthetiek, zijn moed en zijn engagement, maar ook zijn bescheidenheid, waren niet alleen voor mij persoonlijk, maar voor de hele generatie fotojournalisten van mijn tijd een groot voorbeeld. Ik kijk nog vaak in een van zijn fotoboeken, en telkens verbaas ik me weer over de kracht van zijn beelden, die twintig, dertig jaar na dato nog steeds overeind blijven. Deze foto op de begrafenis van Romero – de schreeuwende man, de paniek, het gevaar, terwijl je weet dat Wessing zijn hoofd koel houdt en foto’s schiet – vind ik nog steeds een van zijn beste beelden.”

© Dolf Kruger / Nederlands Fotomuseum

Bart Koetsier

© Joost van den Broek

www.bartkoetsier.com

“Twee jaar terug, op bezoek bij een goede vriend, liep ik tegen de cover van een lp van De Dijk aan. Het was een beeld van een laveloze (zaken)man die in de Warmoesstraat, eind jaren vijftig, tegen een muur zijn roes uitslaapt. De foto was van Dolf Kruger, en sprak me bijzonder aan omdat het een beeld was dat ik zelf geschoten zou kunnen hebben – in mijn nachtelijke serie over de Wallen. Ware het niet dat ik eind jaren vijftig nog geboren moest worden...”
 “Rond de tijd dat ik deze foto ontdekte, was mijn interesse voor het *PS Camera*-project gewekt. Hierbij fotograferen fotografen van nu een project met de camera van een oude meester, als hommage aan die oude meester én aan de

analoge fotografie. Ik ging op onderzoek uit en via via ontdekte ik dat Dolf nog leefde en zich – dement, halfblind, half doof – ophield in een bejaardentehuis in Zweden. Ik kocht een ticket en plande mijn reis naar Sunne in de week dat Dolf 90 jaar zou worden, om hem te portretteren met zijn eigen oude camera’s. Ik was getroffen door de gastvrijheid van de familie, maar de ontmoeting met Dolf stemde mij treurig. Ik trof een grote, sterke man – een begrip in de Nederlandse fotografie – die volkomen de weg kwijt was. Die zich niets meer herinnerde van de jaren dat hij in Amsterdam woonde en werkte, en zichzelf herhaaldelijk ‘oude sukkelaar’ noemde.”

AmsterdamREALTIME. © Esther Polak, Jeroen Kee en Waag Society, 2002

Gerco de Ruijter

Still uit 010-Foto Rotterdam, een film van Marc Schmidt. © Vldas Naudzius

www.gercoderuijter.com
 www.polakvanbekkum.com

“De definitie van fotografie is ‘schrijven met licht’. Letterlijk lijkt dit beeld in alles op een foto, maar is het dat ook..? Ik kies het werk *Amsterdam REALTIME* van Esther Polak omdat het de traditionele opvatting over wat fotografie is – of kan zijn – oprekt. Polak gaf een aantal Amsterdammers een zogenaamde gps-tracker: een apparaatje dat hun bewegingen vastlegt. De data die zo werden verzameld, vertaalde ze naar lichtsporen op een zwarte ‘kaart’. Beweeg je je als eenling door de stad, dan vertaalt dit zich in een ragfijne lijn. Tussen dichte bebouwing ontstaat soms een onscherpte vanwege de slechte gps-ontvangst. Ben je voor langere tijd op dezelfde plek, dan zie je een rode ‘blur’. Kortom: er zit

een heel technisch verhaal achter dit beeld. Gelukkig vergeet je dat snel als je ernaar kijkt: je oog kan hierin dwalen, een route volgen tot in detail. Tegelijkertijd kun je afstand nemen en zie je de topografie van een stad: een stad die zichtbaar wordt, niet door stenen en cement, maar door een opeenstapeling van individuele bewegingen.” «